

Jak používat umělou inteligenci při psaní závěrečných prací

Doporučení Univerzity Pardubice pro studenty

1) Úvod

Nástroje umělé inteligence (AI) se staly běžnou součástí studia a studentské práce. Univerzita Pardubice (UPCE) jejich používání umožňuje, pokud jsou používány odpovědně, eticky a transparentně, v souladu s principy akademické integrity.

Cílem tohoto doporučení je poskytnout studentům UPCE jasný a praktický rámec pro využívání nástrojů AI při psaní vysokoškolských kvalifikačních prací (bakalářských, diplomových a disertačních). Text vymezuje základní pravidla, příklady dobré praxe a doporučení, jak nástroje AI používat tak, aby nenarušily původnost práce a aby bylo jejich využití možné správně deklarovat nebo citovat.

Pro účely tohoto doporučení se za nástroje AI považují zejména nástroje, které využívají strojové učení ke generování, zpracování nebo úpravě textu, obrazu, zvuku či jiných dat způsobem, který napodobuje lidskou práci. V kontextu psaní vysokoškolských kvalifikačních prací se jedná především o nástroje pro generování a úpravu textu, shrnutí odborných informací, jazykovou korekturu a další podpůrné nástroje založené na AI.

Toto doporučení poskytuje obecný rámec UPCE k využívání nástrojů umělé inteligence při psaní závěrečných prací. Student je zároveň povinen respektovat:

- **vnitřní pravidla své fakulty**, pokud existují, a postupovat v jejich souladu,
- **pokyny vedoucího závěrečné práce**, který může způsob využití nástrojů AI v souladu s tímto doporučením a pravidly fakulty upřesnit.

V textu je z důvodu přehlednosti používáno generické maskulinum, které zahrnuje všechny genderové identity.

2) Kdy je používání AI nástrojů v pořádku

Používání nástrojů AI při psaní závěrečné práce je v pořádku tehdy, pokud podporuje proces psaní, ale nenahrazuje vlastní odbornou práci studenta.

Lze je tedy využít zejména v těchto případech:

- **orientační rešerše tématu** (s následnou prací s původními odbornými zdroji),
- **návrh struktury práce**, případně návrh členění kapitol,
- **shrnutí odborných textů** za účelem lepší orientace v tématu (s následným ověřením v původních zdrojích),
- **vysvětlení pojmů** (zejména při seznamování se s novým tématem),
- **jazykové a stylistické úpravy textu** (např. kontrola pravopisu, gramatiky, stylistiky a celkové srozumitelnosti textu).

3) Jak nástroje AI nepoužívat

Nástroje AI nesmí nahrazovat vlastní odbornou práci studenta ani přebírat roli autora závěrečné práce.

Použití AI je nevhodné zejména v těchto případech:

- **psaní celých kapitol nebo jejich podstatných částí** (ať už doslovným převzetím nebo s minimálními úpravami),
- **přebírání výzkumných cílů, hypotéz, výzkumných otázek nebo závěrů,**
- **interpretace dat, výsledků nebo empirických zjištění bez jejich metodického popisu, ověření a odborné interpretace studentem,**
- **nahrazování práce s odbornou literaturou,**
- **vytváření nebo doplňování citací a seznamu literatury,** které nejsou ověřeny v původních odborných zdrojích,
- **přebírání textů nebo tvrzení, kterým student nerozumí nebo je neumí obhájit.**

Použití některých nástrojů AI je podle platných vnitřních předpisů UPCE zakázáno. Student je povinen seznámit se s aktuálními pravidly a postupovat v souladu s nimi.

Rychlá orientace v používání AI

AI může pomáhat s psaním, ale nesmí převzít roli autora ani nahradit práci s odbornými zdroji.

Použití AI je v pořádku, pokud:

- student dokáže vysvětlit, obhájit a doložit všechny informace uvedené v práci,
- je student schopen zkontrolovat správnost generovaného obsahu,
- nevytváří odborný obsah místo studenta,
- nepřebírá za studenta odpovědnost za klíčové části práce,
- je transparentně uvedeno v závěrečné práci.

Pokud by práce bez použití AI fakticky nevznikla nebo pokud student není schopen vysvětlit její obsah, je použití AI s vysokou pravděpodobností v rozporu s principy akademické integrity.

4) Jak nástroje AI používat bezpečně, odpovědně a transparentně

Při práci s nástroji AI je nezbytné mít na paměti, že jejich výstupy nemají povahu odborných zdrojů a mohou obsahovat nepřesnosti, zjednodušení nebo chybné informace. Student vždy odpovídá za správnost a kvalitu obsahu uvedeného v závěrečné práci.

Základní zásady bezpečného a odpovědného používání AI:

- **Ověřujte všechny informace v původních odborných zdrojích**
Informace získané pomocí AI musí být dohledatelné v reálných zdrojích (knihy, odborné články, databáze). AI může pomoci s orientací nebo vyhledáváním, ale nesmí nahrazovat práci s odbornou literaturou.
- **Pracujte kriticky**
Výstupy AI mohou být nepřesné nebo zavádějící. Každý údaj, tvrzení nebo shrnutí je nutné posoudit z hlediska správnosti, relevance a aktuálnosti.

- **Neposkytujte citlivé nebo neveřejné informace**
Do AI nástrojů nekládejte osobní údaje, neveřejná data a materiály, ani neanonymizované výzkumné podklady.
- **Zachovejte transparentnost**
Pokud AI zasáhla do obsahové stránky práce, musí být její využití v práci jasné a přehledně uvedeno (viz následující kapitola).

5) Jak uvádět použití AI v závěrečné práci: deklarace a citace

Použití nástrojů AI může mít při psaní závěrečné práce různý rozsah. Podle toho, jakým způsobem AI zasáhla do práce, se liší i povinnost její použití uvést. Níže uvedené postupy pro deklaraci a citování platí, pokud fakulta neurčí ve svých vnitřních pravidlech jinak.

Pro tyto účely rozlišujeme tři základní úrovně využití AI:

1. úroveň: Formální podpora (bez vlivu na obsah)

V případě, že nástroje AI byly využity pro jazykovou korekturu (kontrola pravopisu, gramatiky, stylistiky a celkové srozumitelnosti textu) beze změny významu, není nutné jejich použití deklarovat ani je citovat.

2. úroveň: Podpora obsahu (bez přímého kopírování generovaných výstupů)

V případě, že nástroje AI ovlivnily obsah práce například tím, že:

- byly využity pro orientační literární rešerši,
- navrhly strukturu nebo osnovu práce,
- shrnuly odborné texty,
- pomohly s vysvětlením pojmů či souvislostí,

je nutné použití AI nástrojů deklarovat, a to na vhodném místě. Student nepřebírá generovaný obsah doslovně a všechny informace ověřuje v původních zdrojích. Citace konkrétních použitých nástrojů se v tomto případě neuvádí.

3. úroveň: Přímé převzetí generovaných výstupů

V případě, že jsou do práce doslovně převzaty výstupy generované AI nástroji (například text nebo jeho části, tabulky, obrázky, schémata, data, kód nebo jiné výstupy),

je nutné použití AI nástrojů deklarovat a zároveň citovat konkrétní použitý nástroj.

Přehledná orientační tabulka

Způsob použití AI	Deklarace	Citace
Jazyková korektura, stylistika	✗ ne	✗ ne
Podpora obsahu (rešerše, struktura, shrnutí)	✓ ano	✗ ne
Doslovné převzetí výstupů AI	✓ ano	✓ ano

Jak deklarovat použití AI nástrojů

Pokud použití nástrojů AI ovlivnilo obsah závěrečné práce, je student povinen tuto skutečnost jasně a transparentně uvést. V deklaraci student uvede:

- jaký nástroj AI využil,
- k jakému účelu,
- v jakém rozsahu.

Deklarace je uvedena na vhodném místě práce, například:

- v úvodu práce,
- v metodologické kapitole,
- v samostatné metodologické kapitole věnované popisu práce s nástroji AI, zejména pokud jsou tyto nástroje využívány ve větším rozsahu.

Doporučená formulace deklarace:

Při psaní práce jsem využil/a nástroj [název] k [účel použití], a to v rozsahu [stručný popis].
Všechny odborné části, analýzy a závěry jsou výsledkem mé vlastní práce.

Příklad:

Při psaní této práce jsem využil/a nástroje umělé inteligence, konkrétně ChatGPT, k orientační literární rešerši a návrhu struktury práce, a Consensus ke shrnutí vybraných odborných textů. Všechny informace uvedené v práci jsem ověřil/a v původních zdrojích a jejich interpretace je výsledkem mého vlastního odborného zpracování.

Jak citovat výstupy nástrojů AI

Nástroje umělé inteligence je nutné citovat pouze v případě, kdy student do práce doslovně přebírá jejich výstupy, například text, tabulku, obrázek, schéma, data nebo kód.

Výstupy nástrojů AI se citují **jako software**, nikoli jako webové stránky nebo konkrétní konverzace.

Důvodem je skutečnost, že:

- většina citačních norem v současnosti neobsahuje samostatný vzor pro citaci nástrojů AI, z dostupných možností je proto citace AI nástrojů jako software nejvhodnějším řešením;
- jednotlivé konverzace nebo prompty nejsou zpravidla dlouhodobě archivované, jejich obsah se může v čase měnit a nelze je spolehlivě zpětně ověřit.

Na UPCE je doporučena citační norma **ČSN ISO 690:2022**, níže uvedené příklady jsou vytvořené podle této normy. Při využití jiné citační normy postupujte obdobně a citujte nástroje AI jako software.

Obecná struktura citace software dle ČSN ISO 690:2022

Tvůrce. *Název nástroje*. Formát; typ zdroje. Verze. Vydavatel, datum poslední aktualizace či vydání. Název hostitelského archivu. Identifikátor. Dostupnost. Systémové požadavky.

Příklad citace

Uvedené příklady vycházejí z obecného vzoru citace softwaru podle normy ČSN ISO 690:2022. Jsou uváděny pouze ty údaje, které jsou dostupné a ověřitelné (formát a typ zdroje). Další prvky vzoru (např. verze, identifikátor apod.) u nástrojů AI zpravidla nejsou k dispozici.

OPENAI. *ChatGPT-5.2*. Online; AI chatbot. Dostupné z: <https://openai.com/chatgpt/>. [cit. 2025-11-28].

MICROSOFT. *Microsoft Copilot*. Online; AI chatbot. Dostupné z: <https://copilot.microsoft.com/>. [cit. 2025-11-28].

ANTHROPIC. *Claude 3*. Online; AI chatbot. Dostupné z: <https://claude.ai/>. [cit. 2025-11-28].

CONSENSUS. *Consensus*. Online; AI vyhledávač. Dostupné z: <https://consensus.app/>. [cit. 2025-11-28].

OPENAI. *DALL·E 3*. Online; AI generátor obrázků. Dostupné z: <https://openai.com/dall-e-3/>. [cit. 2025-11-28].

V případě doslovného převzetí výstupů AI je dále vhodné přiložit screenshoty konverzací a/nebo generovaných výstupů do příloh práce. Tento postup zvyšuje transparentnost práce a umožňuje zpětně doložit, jakým způsobem byly nástroje AI využity.

6) Odpovědnost studenta

Student odpovídá za celý obsah závěrečné práce, a to bez ohledu na to, zda při jejím psaní nástroje umělé inteligence využil, či nikoliv.

Student musí být schopen:

- vysvětlit a obhájit všechny části práce,
- doložit původ použitých informací a zdrojů,
- prokázat, že odborný obsah, interpretace výsledků a závěry jsou výsledkem jeho vlastní práce.

Použití nástrojů AI nezbavuje studenta odpovědnosti za originalitu, správnost, odbornou úroveň ani etickou stránku závěrečné práce.

Využití AI, které není v souladu s principy akademické integrity, může být posuzováno jako porušení studijních povinností.

Verze dokumentu: leden 2026

Doporučení bude průběžně aktualizováno v návaznosti na vývoj nástrojů umělé inteligence a interních pravidel univerzity.